

Saksbehandler: Jan Håvard Frøyland

Kommunedirektør/rådmann: Vibeke Vikse Johnsen

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
121/22	Formannskapet	21.11.2022
111/22	Kommunestyret	28.11.2022

Lokal strømstøtte og disponering av tilleggsutbytte fra Haugaland Kraft AS

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

Kommunestyret øker inntektene i budsjettet for Utbytter under Netto finansutgifter med -52 431 000 kroner. For å sikre handlingsrommet til å gjennomføre investeringsplanen i Handlingsprogram 2023-2026 og finansiering av kapitalbehov i Lufthavndrift AS, avsettes beløpet på 52 431 000 kroner til disposisjonsfond.

Formannskapet 21.11.2022:

Behandling:

Innstillingen enstemmig vedtatt.

FSK- 121/22 Vedtak:

Kommunestyret øker inntektene i budsjettet for Utbytter under Netto finansutgifter med -52 431 000 kroner. For å sikre handlingsrommet til å gjennomføre investeringsplanen i Handlingsprogram 2023-2026 og finansiering av kapitalbehov i Lufthavndrift AS, avsettes beløpet på 52 431 000 kroner til disposisjonsfond.

Saksutredning

Bakgrunn for saken

Bakgrunnen for denne saken er spørsmål og oversendelsesforslag om kommunal strømstøtte til næringslivet i kommunen og innbyggere over 18 år fra formannskapet:

- 77/22 spørsmål 3
- 93/22 spørsmål 2
- 103/22 spørsmål 3

og fra kommunestyret:

- 107/22 spørsmål 3

og interpellasjon fra Tor Kristian Gaard.

Den 26. oktober 2022 ble det avholdt ordinær generalforsamling i Haugaland Kraft AS. Generalforsamlingen godkjente styrets forslag til tilleggsutbytte på 150 mill. kroner. Tilleggsutbytte utbetales i to omganger med 75 mill. kroner innen utgangen av oktober og 75 mill. kroner innen utgangen av januar. For Karmøy kommune utgjør dette til sammen 52,431 mill. kroner. I denne saken vurderes disponeringen av tilleggsutbytte Karmøy kommune får fra Haugaland Kraft AS.

Saks- og faktaopplysninger

I eierskapsutvalget 21. september ble det drøftet følgende tilnærming til arbeidet for å finne en riktig anvendelse av tilleggsutbytte:

- Kommunal finansiell styring – større handlingsrom til å gjennomføre investeringsplanen
- Kapitalbehov i andre selskaper kommunen har eierskap i
- Grønt Industrieløft Haugalandet – og Veikartet
- Andre politiske ønsker, jfm. spørsmål som ble fremmet til siste kommunestyremøte

Kommunal finansiell styring – handlingsrom til å gjennomføre investeringsplanen

I forslag til budsjett og økonomiplan 2023-2026 er det lagt til grunn disposisjonsfondet per 31.12.2021 justert med disponeringen i opprinnelig budsjett 2022 og reguleringene gjort i bruken av disposisjonsfond per 2. tertial, ekskl. bruken av disposisjonsfond til dekning av koronautgifter på 91 mill. kroner. Merutgifter med korona og prognostisert overforbruk på drift, er i forslag til budsjett og økonomiplan 2023-2026, forutsett dekket gjennom statlige midler til koronakompensasjon og høyere nasjonal skatteinngang.

Finansiering av koronautgifter

I KST 95/22 Koronautgifter 2. tertial 2022 ble det vedtatt å overføre 91,0 mill. kroner fra disposisjonsfond til driftsbudsjettet for å dekke merutgiftene knytte til korona. I forbindelse med saldering av nasjonalbudsjettet vil kommunene få vite hvor mye statlig støtte som gis for å dekke disse merutgiftene.

En arbeidsgruppe nedsatt av regjeringen, har i en rapport kommet fram til et anslag for kommunenes merutgifter og mindreinntekter for kommunene 1. halvår 2022 på 7,5 mrd. kroner. Dersom dette blir kompensert som et rent innbyggertilskudd, antas Karmøy å bli kompensert med omtrent 58,5 mill. kroner. I slutten av oktober fikk kommunen tydelige signaler om at kompensasjonen til kommunene ikke vil bli fordelt etter kommunenes reelle merutgifter i 2022. Da er det grunnlag for å anta at det vil bli i en form for tilskudd per innbygger og dermed mangle rundt 32,5 mill. kroner i finansiering av kommunens merutgifter.

I revidert nasjonalbudsjett beskrives kommunene sine høye skatteinntektene, gode driftsresultater og økte disposisjonsfond i 2021, sammen med omtalen av koronakompensasjon. Regjeringen har også vært tydelige på at pengebruken over statsbudsjettet skal strammes inn. Dette kan tolkes som et signal om at kommunene ikke får kompensert fullt ut for de totale merutgiftene på 7,5 mrd. For Karmøy vil det kunne bety en kompensasjon som er lavere enn 58,5 mill. kroner.

I statsbudsjettet for 2022 ble det lagt til grunn en deflator på 2,5 %. I statsbudsjettet for 2023 anslås deflatoren for 2022 til å bli 5,3 %. Dette blir ikke kommunene kompensert for og vil potensielt kunne være et motargument om de høye skatteinntektene til kommunene ikke gjør det nødvendig med full kompensasjon for merutgiftene med korona.

Kommunedirektørens vurdering er at Karmøy kommune vil mangle mellom 32,5 mill. kroner og 50 mill. kroner for at merutgiftene med korona fullt ut blir dekket med statlige midler.

Finansiering av økt utgiftsnivå

En metode for å beregne effektene av manglende kompensasjon for pris- og lønnsvekst, er å øke

brutto driftsutgifter med økningen i deflator. Økningen i brutto driftsutgifter for Karmøy kommune blir med denne beregningsmetoden omlag 100 mill. kroner. Den manglende kompensasjonen for pris- og lønnsvekst bør sees i sammenheng med kommunenes økte frie inntekter som kommer av økt nasjonal skatteinngang. Med grunnlag i revidert nasjonalbudsjett sine estimater, økes prognosen for de frie inntektene til kommunen med 55 mill. kroner. I nasjonalbudsjettet for 2023 er estimatet for den nasjonale skatteinngangen økt med 2 mrd kroner i forhold til revidert nasjonalbudsjett 2022. Dette utgjør omlag 15 mill. kroner i økte inntekter for Karmøy kommune. Den nasjonale skatteinngangen de siste månedene tyder på at skatteinntektene til Karmøy kommune vil kunne bli enda høyere og et grovt estimat tilsier en ytterligere økning på rundt 15 mill. kroner. Dette er høyst usikre anslag gjort ut i fra skatteinngangen per september. Ut i fra tidligere års erfaring kan dette endre seg mye de siste tre månedene. Karmøy kommune vil derfor ha merkostnader som ikke dekkes av økte skatteinntekter eller andre statlige tilskudd.

Finansiering av kapitalbehov i Karmsund Lufthavn Invest AS

I forslag til vedtak i formannskapssak 109/22 og påfølgende sak i kommunestyre, godkjennes premissene for at Karmsund Havn IKS kan følge opp sine aksjonærforpliktelser i Lufthavndrift AS, via datterselskapet Karmsund Lufthavn Invest AS, og at kommunen forplikter seg til å kompensere Karmsund Havn IKS for en videre eksponering i Lufthavndrift AS, med inntil kommunens eierandel (38,46 prosent) av 12 millioner kroner. Forslaget til vedtak innebærer også at kommunestyret bevilger inntil 4 615 000 kroner fra kommunestyrets disposisjonsfond.

Karmsund Lufthavn Invest AS vil også ha et kapitalbehov for å bygge opp igjen et bærekraftig trafikkgrunnlag i løpet av 2023. Det vil bli fremmet sak til formannskapet og kommunestyret om å gi ansvarlig lån på opptil 20 mill. kroner til Karmsundhavn IKS fra kommunene i regionen fordelt etter innbyggertallet. Forslag til finansiering av lånebeløpet fra Karmøy vil også her være midler fra disposisjonsfond.

Strømsstøtte til lokalt næringsliv

Det vises til spørsmål og oversendelses forslag fra formannskap og kommunestyret, om å vurdere strømsstøtte til lokalt næringsliv.

Næringsforeningene i kommunen og Haugalandet er samstemte om behov for tilskudd næringsdrivende for økende strømutgifter. Næringsforeningene mener strømsstøtteordningen fra regjeringen ikke er tilfredsstillende, og ber kommunen etablere en strømsstøtteordning som er komplementær til regjeringens ordning, og som treffer det lokale næringslivet bedre.

Regjeringens strømsstøtteordning består av følgende elementer:

1) Virksomheten vil kunne motta strømsstøtte dersom strømutgiftene er minst tre prosent av omsetningen i første halvår.

2) Selve strømsstøtten er todelt:

1. Virksomheten kan få dekket inntil 25 prosent av strømprisen over 70 øre per kilowatttime, forutsatt at virksomheten gjennomfører en kartlegging av sitt energibruk
2. Virksomheten også få dekket ytterligere inntil 45 prosent av strømprisen over 70 øre per kilowatttime, forutsatt at virksomheten gjennomfører enøktiltak. I tillegg kan virksomheten få inntil halvparten av investeringen i enøktiltakene, opptil maksimalt 3,5 millioner kroner.

Karmøy næringsråd mener kommunen skal finansiere lokal strømsstøtteordning fra tilleggsutbytte fra Haugaland Kraft AS.

Karmøy næringsråd har gjennomført en undersøkelse blant 42 virksomheter i Karmøy fra ulike bransjer. Om lag halvparten av virksomheter svarer at strøm/energiprisene fører til høyere priser på deres produkter, og svekket konkurranseevne. En fjerdedel vurderer permitteringer. 3 virksomheter mener det er stor sannsynlighet for at de må avvike eller går konkurs, og 2 virksomheter vurderer konkurs eller avvikling som mest sannsynlig. Til sammen 12 prosent av de virksomhetene som har svart. Hele 62 prosent av virksomhetene mener de ikke kvalifiserer til strømstøtte.

Karmøy næringsråd trekker fram saker i media hvor Karmøybedrifter har fått belyst sin krevende situasjon. Blant annet: Skude Fryseri AS, Sildakongen produksjon AS, og Hauges Bakeri AS. Virksomheter som bidrar til viktige arbeidsplasser og som opplever en konkurransevridding til fordel for tilsvarende virksomheter nord for Sognefjorden.

Byen-Vår-Kopervik, har også gjennomført en undersøkelse, men begrenset til sine egne medlemmer.

- 32 prosent sier de er kritisk påvirket av økte strømpriser
- 27 prosent sier dette allerede har medført reduksjon i tilbudet om arbeidstid og 18 prosent sier dette har medført redusert åpningstid
- 24 prosent sier de vurderer å permittere som en bemanningsstrategi. 15 prosent vurderer oppsigelser.

34 virksomheter som har svart, representerer og god bredde. 35 prosent er innen varehandel, 18 prosent innen helse og velvære, 15 prosent innen eiendom, bygg og anlegg, og øvrige er spredt på tvers av ulike bransjer. Av disse 34 virksomhetene, vurder 8 å permittere og 5 vurderer oppsigelser.

Næringsforeningen Haugalandet, som har mange virksomheter fra Karmøy, har også gjennomført en undersøkelse. 43 prosent av de spurte, svarer at økte strømpriser påvirker virksomheten negativt i stor grad.

Næringsforeningene mener at regjeringens løsning ikke treffer deres medlemmer tilfredsstillende, og at det er fare for arbeidsplasser og svikt i verdiskaping.

Skriftlig henvendelse fra Karmøy næringsråd er vedlagt, epost datert 02.11.2022

De økte strømprisene er en utfordring og en ekstra økonomisk byrde for flere virksomheter innen ulike bransjer. Det er også bekymringsfullt at lokale arbeidsplasser er truet som følge av dette. Kommunedirektørens vurdering er at regulering av strømmarkedet er nasjonalt anliggende. På samme måte vil det være naturlig at det er regjeringen som har ansvaret for å treffe tiltak som kompenserer for ulempene av de økte strømprisene.

Strømstøtte til alle over 18 år

Det vises til oversendelsesforslag fra formannskapet 29. august i sak 77/22 spørsmål 3, om tilbakeføring av ekstraordinært utbytte fra Haugaland Kraft til innbyggerne i Karmøy med et likt kronebeløp for alle over 18 år.

Mange innbyggere har fått en betydelig innstramming i sin økonomi med økte strømpriser og i tillegg til generell prisstigning og økt rente. Regjeringen har innført en midlertidig strømstøtteordning som hjelp til å håndtere de rekordhøye strømprisene. Ordningen fungerer slik at når gjennomsnittlig markedspris (elspotpris) for måneden i det prisområdet husholdningen tilhører overstiger 70 øre per kilowattime (kWh), har regjeringen foreslått at staten skal betale 90 prosent fra september 2022 til mars 2023, en stønadsgard på 80 prosent fra og med april til og

med september 2023 og en stønadsgrad på 90 prosent fra og med oktober til og med desember 2023.

Selv om mange innbyggere har fått det vanskeligere økonomisk det siste året med økt strømpris, generell prisstigning og økte renter, er kommunedirektørens vurdering at den nasjonale strømstøtteordningen er en god ordning som dekker en stor del av de økte kostandene innbyggerne har fått med den økt strømprisen.

Kommunedirektørens konklusjon

Norge har i den siste tiden stått i en uvanlig økonomisk situasjon, hvor mange faktorer er usikre og hvor årsakssammenhengene til dels er knyttet til internasjonale forhold. Økte strømpriser er en slik faktor, og er en utfordring for mange.

Dette gjelder også kommunene. For kommunene har det ikke vært noen form for kompensasjonsordning for økte strømkostnader. Uten ekstra inntekter som kommunen har fått gjennom eierskapet i Haugaland Kraft ville den økonomiske situasjonen vært betydelig vanskeligere. Den økonomiske situasjonen har også medført betydelig kostnadsøkning i drift, men også særlig på kommunens investeringsprosjekter. I tillegg vil kommunen mest sannsynlig måtte bruke betydelige reserver for å dekke inn merutgifter til pandemien.

Kommunedirektøren vil understreke betydningen av at økte utbytter fra Haugaland Kraft er viktig for å kunne opprettholde drift og investeringer innenfor kommunale ansvarsområder. Dette gjør at det økonomiske handlingsrommet i kommunen er sterkt presset, til tross for de økte inntektene.

En prioritering er samtidig knyttet til tiltak for å opprettholde flyplassen på Karmøy, som kommunedirektøren anser som kritisk viktig for kommunen og regionen.

Slik kommunedirektøren viser til at regulering av strømmarkedet er et nasjonalt anliggende, og det er naturlig at det også er staten som har ansvaret for å treffe tiltak som kompenserer for ulempene av de økte strømprisene. Dette vises også gjennom at staten i den forbindelse også har innført en rekke støtteordninger for ulike grupper, herunder næringslivet, lag og foreninger og husholdningene.

Situasjonen i næringslivet er også spesiell. På den ene siden er arbeidsledigheten i regionen stabilt lave, samtidig pekes det på stor variasjon og at økte utgifter på mange hold særlig gir små bedrifter ekstra utfordringer. Kommunedirektøren merker seg med bekymring signalene som Karmøy Næringsråd og Byen Vår Kopervik melder om. Samtidig vektlegger kommunedirektøren at det må være et nasjonalt ansvar å vurdere behovet for ytterligere støtteordninger for de høye strømprisene.

For å sikre handlingsrommet til å gjennomføre investeringsplanen i Handlingsprogram 2023-2026 og finansiere kapitalbehovet i Karmsund Lufthavn Invest AS, foreslår kommunedirektøren at tilleggsutbytte fra Haugaland Kraft AS på 52,431 mill. kroner avsettes til disposisjonsfond.

Aktuelle lover, forskrifter, avtaler m.m.

I spørsmål knyttet til regnskapsføring benytter kommunene og deres revisorer [«Rammeverk for kommuneregnskapet»](#) som er fastsatt av styret i Foreningen for god kommunal regnskapsskikk (GKRS). Dette rammeverket bygger på budsjett- og regnskapsforskriften [Forskrift av 7. juni 2019 nr. 714 om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner mv.](#)

Tilleggsutbytte fra Haugaland Kraft kan gi grunnlag for to regnskapstekniske spørsmål:

1. Skal utbytte føres i driftsregnskapet eller i investeringsregnskapet?

Utdeling av resultater i form av utbytte, som er opptjent i selskapet i løpet av kommunens eiertid, regnes som løpende inntekter og inntektsføres i drift, jfr. Budsjett- og regnskapsforskriften § 2-8 og § 2-9

2. Skal hele utbytte føres i regnskapet for 2022 eller skal det fordeles mellom regnskapet for 2022 og 2023 etter utbetalingstidspunktet?

Aksjeutbytte skal inntektsføres på det tidspunktet utbytte er vedtatt i generalforsamlingen, jfr Rammeverk for kommuneregnskap kapittel 12.3.5.